

Kecskeméthy Margit, a veszprémi zeneiskola alapítója

MOLNÁR JÁNOSNÉ

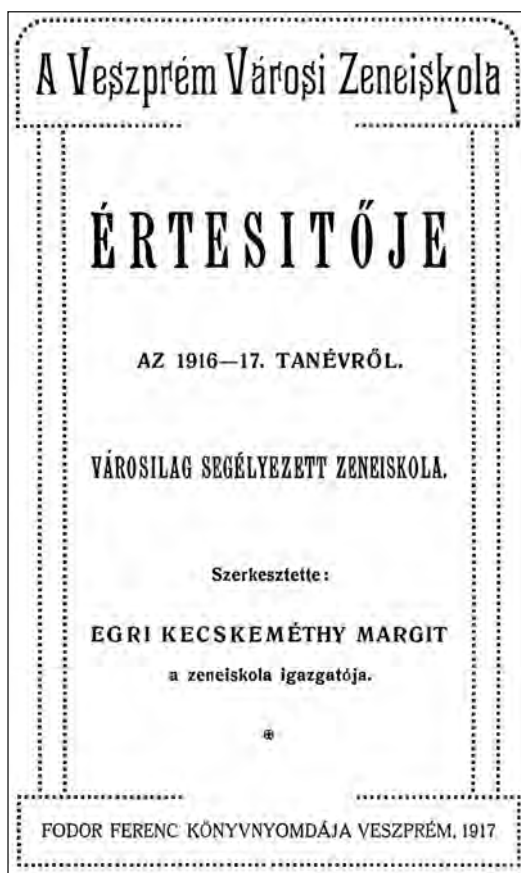
VESZPRÉM VÁROS GAZDAG ZENEI ÉLETÉNEK JELES NAPJA 2016. október elseje. Száz évvel ezelőtt ezen a napon nyílt meg a Csermák Antal Zeneiskola elődje, a megyeszékhely első zeneiskolája. Alapítása Kecskeméthy Margit nevéhez fűződik.¹ (Elődje, a székeskáptalan egyházi zeneiskolája 1886 és 1893 között működött.²)

Kecskeméthy Margit Sümegen látta meg a napvilágot 1871. július 14-én.³ Az özvegyen maradt Kecskeméthy Albert⁴ 1848/49-es honvédkapitány⁵ második házasságából született.⁶ Zala vármegye (Sümeg ekkor odatartozott) főmérnöke volt két ciklusban,⁷ majd adóvégrehajtó.⁸ Az 1880-as évek közepén költözött a sokgyerekes család Veszprémbe, vélhetően a gyermekek iskoláztatása miatt. A fiúk (István, Viktor, Albert) a piarista főgimnáziumba jártak,⁹ a két legidősebb leány, Margit és Anna¹⁰ az Irgalmas Nővérek Intézetének belnövendékei. 1887-ben a zárdában színelőadáson szerepeltek, melyben játékkal kitűntek.¹¹ Mindketten Budapesten tanultak tovább. Kecskeméthy Margit a zenei pályát választotta,¹² Anna húga pedig a fővárosban tornatanárnő lett.¹³

Kecskeméthy Margit a Nemzeti Zenedében zongorából és cimbalomból szerzte meg a tanításhoz szükséges képesítést,¹⁴ 1904 végén pedig a Zeneakadémián az énektanári vizsgát tette le „*fényes eredménnyel*”.¹⁵

Veszprémbe visszatérve 1898. december elején hozta tudomására a „*nagyérdemű közönségnek*”, hogy két hangszeren oktatást vállal.¹⁶ Megkezdte a tanítást, azaz reggeltől estig járt családtól családig fagyban, sárban, melegben óraadásra.¹⁷ Nyilvános szerepléseket vállalt, hogy megismertesse a veszprémiekkel zenei hozzáértését, gyakorlati tudását. Különböző egyesületi, illetve jótékony célú előadásokon zongorakísérőként szerepelt.¹⁸ Csengő énekhangjában, művészi cimbalomjátékában is gyönyörködhetett a veszprémi közönség.¹⁹

Az egyre szaporodó növendékeinek zeneestélyeket rendezett, hogy a zenében elért haladásukat bemutassa a szülőknek és az érdeklődőknek. Ismereteim szerint az első zenevizsgát 1901. március 24-én rendezte meg a Korona Szálló emeleti nagyszobájában. A színpadon három cimbalom, két zongora – ezek megszólaltatása bra-

vúrnak számított. Az alaposan felkészített tanítványainak sikere a zene-tanárnő sikere is volt. Művészi érzékkel állította össze műsorát klasszikusok és a modern/kortárs zeneszerzők műveiből. Az ún. zenevizsgát változatossá tette melodrá-mával (zenekísérettel előadott szavalat),²⁰ némajáték,²¹ egyfelvonásos vígjáték,²² bohózat előadásával.²³ Újíttása volt még a zenevizsgát követő késő éjszakába nyúló tánc.²⁴ Veszprémben kimagasló eseménynek számított az évenként megtartott zeneestély.²⁵

A tehetséges és arra vállalkozó növendékei hivatalos vizsgát csak Budapesten, a zenekonzervatóriumban tehették le.²⁶ A növendékeket vizsgáztató tanárok Kecskeméthy Margitot a „*legszebb dicséretekkel halmozták el az eredményes tanításáért*”.²⁷ „*Sikerének titka, hogy nemcsak robotban tanít, nemcsak a pénz, a tanítási díj a vezető motívuma, hanem ambícióból, nemes*

törekvéssel igyekszik intelligenciánk gyermekeit a két legnemesebb művészet: az ének és zene, a szív művészeinek labirintusaiba bevezetni” – írta róla az egyik korabeli újság.²⁸

Kecskeméthy Margit zenetanári pályájának következő lépcsőfoka 1905. november 5-e, amikor is zenei önképzőkört alakított tanítványai fejlesztésének érdekében. Célja, hogy „... *a zenében, szavalásban stb., a közönség előtti szabad szereplést minél jobban elsajátíthassák.*” Fáradhatatlanul dolgozott, hogy kitűzött célját elérje. A tanárnő a kör díszelnökének megnyerte Veszprém vármegye kiemelkedő mecénását, dr. Óvári Ferenc országgyűlési képviselőt.²⁹

Zenei önképzőkörének nagy sikerű bemutatkozása az időközben felépült veszprémi Nemzeti Színházban (1920-tól Petőfi Színház) volt 1909. áprilisban.³⁰ Ettől kezdve minden év tavaszán felléptek. A változatos és tartalmas műsort zene, ének, szólótánc, melodráma, színelőadás töltötte ki. A színdarabok betanítását és rendezését is

Kecskeméthy Margit végezte. Minden alkalommal fényes sikert aratott növendékeivel, a közönségnek pedig kellemes estét szerzett.³¹ Az előadások bevételét jótékony célra ajánlotta fel: a főgimnázium segélyegyletének, a Színpártoló Egyesületnek,³² de nem feledkezett meg alma materéről, az irgalmas nővérekről sem.³³

Az első világháború kirobbanásakor a műzsák nem hallgattak el. Kecskeméthy Margit alkalmazkodott a körülményekhez. Az 1914/15-ös tanévben az egyéni oktatás helyett bevezette az „akadémiai rendszerű csoport tanítást”. Így kevesebb tandíjjal terhelte a szülőket. A kezdőktől havi 10 koronát kért, a haladók 12-öt fizettek heti két leckéért. Zeneelméletet, zenetörténetet is tanított, énekkart vezetett csekély díjazásért.³⁴ A zeneakadémiára való felkészítést is folytatta.³⁵

A népszerű zenetanárnő szülei halála után (1908,³⁶ 1915.³⁷) gondolt saját otthon teremtésre. A Veszprémi Takarékpénztár tulajdonába került Virág Benedek utca 6. számú házat tizenkétezer koronáért megvásárolta részletre.³⁸ 1915 augusztusára már itt rendezte be otthonát.³⁹

Kecskeméthy Margit pályájának csúcsa a városi zeneiskola létrehozása volt.

Előnye, hogy a szervezett, nyilvános-sági joggal felruházott intézményben a növendékek általános érvényű oklevelet, bizonyítványt kaptak miután vizsgakötelezettségüknek eleget tettek. Megkímélve tanítványait a budapesti utazástól, a szülőket a költségektől.⁴⁰ Régi vágyát 1916-ban, a háborús viszonyok ellenére meg tudta valósítani, mert segítőkész partnerekre talált. Az 1916. június 12-én benyújtott kérvényt⁴¹ a városi közgyűlés pozitívan fogadta: 600 korona évi segélyt szavaztak meg. (Ennek fejében négy növendéket ingyen kellett tanítani.) Az intézmény felvehette a Veszprém Városi Zeneiskola nevet. Igazgatásával Kecskeméthy Margitot bízták meg.⁴² A zeneiskola anyagi és erkölcsi támogatója, védnöke Óvári Ferenc, aki helyet biztosított az intézmény-

A Kossuth Lajos u. 1. számú épület

A tűztorony alatti panteonban elhelyezett emléktáblája

nek, ellátta a szükséges berendezésekkel és hangszerekkel. Szakmai segítséget az igazgatónő Gobbi Alajos hegedűtanártól, a Nemzeti Zenede igazgatójától kapott.⁴³ A tanerőkről az alapító gondoskodott anyagilag is.⁴⁴

Az első, 1916/17-es tanévre a beiratkozás még Kecskeméthy Margit lakásán történt,⁴⁵ de október 1-jén megnyílhatott a zeneiskola a Kossuth Lajos utca 1. számú ház földszintjén lévő volt rőfösüzletben⁴⁶ és egy kiürített lakásban.⁴⁷ Ebbe a nem éppen méltó bérleménybe költözött be a műzsa. Az öt helyiségben⁴⁸ a beiratkozott 115,⁴⁹ év végére felszaporodott 140⁵⁰ növendék zongorázott, hegedült, cimbalmozott vagy énekelt, ki melyik tanszakra jelentkezett. Zeneelmélet, zenetörténet, irodalom, költészet tananyagot is itt szívták magukba.⁵¹ A zeneiskola növendékei tudásukról, előmenetelükről a veszprémi Nemzeti Színházban megtartott hangversenyeken adtak számot. Az intézet megnyitását a december 13-i díszes előadással tették emlékezetessé. Március idusának évfordulóját is zenés matinéval köszöntötték.⁵²

Az első tanév elméleti vizsgáját 1917. május 24-én tartotta meg a négy tanár. Az iskolaévet a színházban díszvizsgával zárták le június 20-án.⁵³ Nem sokkal később a növendékek kezükbe vehették a zeneiskola igazgatója által szerkesztett értesítőt. Gazdag tanévet tudhatott maga mögött tanár és diák egyaránt.⁵⁴

A második tanévet épphogy beindította az igazgatónő, s máris néhány hetes szabadságra ment.⁵⁵ Már régóta küszködött beteg szívével. Budapesten hiába keresett gyógyulást.⁵⁶ 1918. január 14-én meghalt a fiatal generáció Margit nénije. Akinek csodálták munkakedvét, munkabírását: elismerték kiváló képességeit. Sajátos tanítási módszerével sok növendékébe beoltotta zeneszeretetét.⁵⁷ Ők mélyen gyászolták. A messzi vidék zeneiskoláinak részvéttávirata jelezte, hogy mennyien ismerték, becsülték Kecskeméthy Margitot, a zenetanárnőt.⁵⁸ Veszprém lakossága a temetésekor mutatta ki szeretetét, a gyászoló rokonsággal való együttérzést. Az alsóvárosi

Az alsóvárosi temető sírdombja

temető kápolnájából kísérték nyughelyére.⁵⁹ A korán elhalt húga és szülei mellé temették.⁶⁰

FORRÁSOK, IRODALOM

- BONA 1988 = BONA Gábor: Kossuth Lajos kapitányai. Budapest, 1988.
 KECSKEMÉTHY 1917 = KECSKEMÉTHY Margit (szerk.): A Veszprém Városi Zeneiskola értesítője az 1916–17. tanévről. Veszprém, 1917.
 MNL VeML = Magyar Nemzeti Levéltár Veszprém Megyei Levéltára, Veszprém
 MNL VeML V. 173.b = Veszprém város polgármesterének iratai
 MNL VeML VIII. 52 = A kegyes tanítórend veszprémi gimnáziumának iratai
 MNL VeML XV. 15 = Mikrofilmgyűjtemény, Felekezeti anyakönyvek
 MNL VeML XXXIII.1 = Veszprém megyei állami anyakönyvi másodpéldányainak levéltári gyűjteménye
 MOLNÁR 2000 = MOLNÁR András (szerk.): Zala megye archontológiája 1138–2000. A Zala Megyei Levéltár Kiadványa, Zalaegerszeg, 2000.
 Népakarat, Veszprém megyei hetilap, 1898–1915.
 PFEIFFER–SZIGETI 1985 = PFEIFFER János–SZIGETI Kilián: A veszprémi székesegyház zenéjének története. München, 1985.
 SZIKLAY 1931 = SZIKLAY János: Veszprém város az irodalomban és művészetben. Celldömölk, 1931.
 VE = Veszprémi Ellenőr
 VeML VII.6. c = A Veszprémi Járásbíróság mint Telekkönyvi Hatóság iratai
 VH = Veszprémi Hírlap

VK = Veszprémi Közlöny
 VN = Veszprémi Napló
 VV = Veszprém Vármegye
 VZ = Vörös Zászló

JEGYZETEK

- ¹ MNL VeML V.173.b: Veszprém város polgármesterének iratai. 8557/1916. A zeneiskolára vonatkozó iratok.
- ² PFEIFFER–SZIGETI 1985. 109–118.
- ³ MNL VeML XV. 15: Sümeg rk. anyakönyv, születés 93/1871.
- ⁴ VeML VeML XV. 15: Sümeg rk. anyakönyv, halotti 109/1865.
- ⁵ BONA 1988. 304.
- ⁶ MNL VeML XV. 15: Sümeg rk. anyakönyv, születés 93/1871.
- ⁷ MOLNÁR 2000. 431.
- ⁸ MNL VeML XV. 15: Sümeg rk. anyakönyv, születés 39/1877. Az előző gyermekeknél az apa foglalkozását nem írták be az anyakönyvbe.
- ⁹ MNL VeML VIII. 52: A kegyes tanítórend veszprémi gimnáziumának iratai. A veszprémi rk. főgimnázium névkönyve. 1886–87. tanév: 1. oszt. 28. K. István, 1889–90. tanév 1. oszt. 25. sorszám K. Viktor, 1890–91. tanév 1. oszt. 19. sorszám K. Albert.
- ¹⁰ MNL VeML XV. 15: Sümeg rk. anyakönyv, születés 90/1873. május 25-én született Anna.
- ¹¹ VK 1887. február 27. 9/3.
- ¹² SZIKLAY 1931. 350.13
- ¹³ VN 1911. szeptember 24. 39/5.
- ¹⁴ SZIKLAY 1931. 350.; VV 1898. december 7. 49/8.
- ¹⁵ VV 1904. december 25. 78/4.
- ¹⁶ VV 1898. december 7. 49/8.
- ¹⁷ VH 1918. január 20. 3/3.
- ¹⁸ VV 1899. máj. 21. 20/6, 1905. május 7. 19/3, 1905. febr. 19. 8/4.
- ¹⁹ VV 1899. december 31. 52/4.
- ²⁰ VE 1901. március 16. 11/3; VV 1901. március 17. 11/5, 1901. március 31. 13/7; VV 1903. január 25. 4/4.
- ²¹ VV 1904. január 3. 1/3.
- ²² VV 1905. január 22. 4/3.
- ²³ VV 1905. január 1. 1/8.
- ²⁴ VV 1904. január 21. 6/4, 1905. január 8. 2/3.
- ²⁵ VV 1901. március 31. 13/7, 1902. március 30. 13/3, 1903. január 18. 3/3, 1904. január 21. 6/4, 1905. január 1. 1/8.
- ²⁶ VV 1901. szeptember 22. 39/6, 1902. június 29. 26/5, 1902. október 5. 40/4, 1903. február 1. 5/4, 1904. július 3. 50/2, 1904. december 25. 78/4; VN 1914. június 7. 23/3.
- ²⁷ VV 1902. június 29. 26/5.
- ²⁸ VV 1905. január 22. 4/3.
- ²⁹ VV 1905. november 12. 47/2.
- ³⁰ VN 1909. április 18. 16/4.
- ³¹ VH 1910. március 20. 12/4, 1913. ápr. 6. 14/5.
- ³² VV 1909. május 1. 18/5.
- ³³ Népakarat 1909. május 8. 592/3.
- ³⁴ VV 1914. szeptember 13. 37/2.
- ³⁵ VH 1915. augusztus 29. 35/5.

- ³⁶ VE 1908. május 30. 22/4.
- ³⁷ NL VeML XXXIII.1: Veszprém megyei állami anyakönyvi másodpéldányainak levéltári gyűjteményei. Veszprém, halotti 127/1915.
- ³⁸ VeML VII.6. c: A Veszprémi Járásbíróság mint Telekkönyvi Hatóság iratai: Veszprém város telekjegyzőkönyvei No. 2344. Veszprém Körzeti Földhivatal, Veszprém: Veszprém telekkönyvi betét No. 771.
- ³⁹ VH 1915. augusztus 29. 35/5.
- ⁴⁰ VV 1916. június 18. 25/4.
- ⁴¹ MNL VeML V.173.b: Veszprém város polgármesterének iratai. Zeneiskolára vonatkozó iratok. 8557/1916.
- ⁴² VV 1916. júl. 16. 29/3, W 1918. jan. 20. /4.
- ⁴³ KECSKEMÉTHY 1917. 4.
- ⁴⁴ VV 1916. június 18. 25/4.
- ⁴⁵ VH 1916. szept. 10. 37/5.
VeML V.173.b: Veszprém város polgármesterének iratai. Zeneiskolára vonatkozó iratok. 8557/1916 Óvári Ferenc 1916. október 9-én írt levele/jelentése a polgármesterhez.
- ⁴⁶ VH 1917. május 6. 18/2.
- ⁴⁷ VZ 1919. április 5. 2/3.
- ⁴⁸ lásd 46. jegyzet.
- ⁴⁹ VH 1916. október 15. 42/5.
- ⁵⁰ KECSKEMÉTHY 1917. 6.
- ⁵¹ mint 51. jegyzet 12–22.
- ⁵² mint 51. jegyzet 6.
- ⁵³ VH 1917. május 13. 19/3, 1917. május 27. 21/4, 1917. július 1. 26/1.
- ⁵⁴ VH 1917. július 15. 28/3.
- ⁵⁵ VH 1917. október 7. 40/3.
- ⁵⁶ VH 1917. október 7. 40/3.
- ⁵⁷ VH 1918. január 20. 3/3.
- ⁵⁸ VV 1918. január 20. /4.
- ⁵⁹ VV 1918. február 10./3.
- ⁶⁰ Városi úti Temetőgondnokság. Temetőkönyv: Alsóvárosi temető 1800–1938. szerint 73. szám hely.